

INDUSTRIE

Moryson vindt dat Duitsland te veel leunt op de industrie. Maar hij behoort niet tot de doemdenkers die roepen dat de Duitse economie de afgrond inkijkt. “De Duitse industrie is nog steeds heel innovatief met onze verborgen kampioenen uit de *Mittelstand*. Natuurlijk zou je wensen dat de politiek veel sneller en veel beweeglijker zou zijn. Aan de andere kant moet de politiek altijd de mensen meenemen. Democratie is vermoeiend en kost tijd.”

Los van de inhaalspurt uit de coronadip verwacht Moryson structureel geen geweldige groeicijfers voor de Duitse economie voor de tijd na Merkel. De tekorten aan halfgeleiders zullen de Duitse industrie voorlopig parten blijven spelen, zegt hij. De geldverslindende coronacrisis is nog niet voorbij. Hij onderstreept wel dat de omvangrijke bijdrage van Duitsland aan het Europese wederopbouwfonds “goed besteed geld” is.

“Daarvan is iemand als Merkel zich heel goed bewust”, zegt de topeconoom. “Ze zeggen dat Merkel geen visie heeft. Maar ze heeft een zeer goed oog voor wat haalbaar is en wat niet. Misschien heeft ze op deze manier meer gedaan gekregen dan anderen. Als je naar Obama kijkt, hij had visie. Maar hij kon veel niet gedaan krijgen. De politieke antenne ontbrak misschien. Die heeft Merkel zeker.”

Het is een van de beroemdste uitspraken van de afzwaaiende kanselier: “*Politik ist das, was möglich ist.*” Economisch gezien heeft Duitsland misschien niet het volle potentieel uit zichzelf gehaald en dat zal voorlopig waarschijnlijk zo blijven, denkt Moryson. Maar de financiële markten hebben de rust, de afzijdige rol van politici en de weinig baanbrekende politiek wel kunnen waarderen. Wordt mogelijk vervolgd.

‘OVER KLIMAAT IS ER NU ZO’N BREDE CONSENSUS DAT HET WAARSCHIJNLIJK NIET EENS UITMAAKT OF DE GROENEN MEERGEREN’

– Column –

Het belangrijkste bedrijf van Nederland

Om te voorkomen dat de aarde te veel opwarmt, willen we energie meer dan voorheen via het elektriciteitsnet op de plaats van bestemming brengen. **Dat leidt onbedoeld tot nieuw nationalisme.**

Toen we in de negentiende eeuw overgeschakeld waren van turf op steenkool, richtte Nederland de Staatsmijnen op, om niet afhankelijk te zijn van Duitse kolen (1902). Dat is nu DSM, dat niets doet aan het overschakelen op wind- en zonnestroom.

Nu is ons elektriciteitsnet cruciaal. De eigenaar daarvan is TenneT. Deze onderneming zal fors moeten investeren, maar moet dat doen zonder hulp van particuliere beleggers, want het bedrijf is in handen van de Staat der Nederlanden.

Beleggers in beursgenoteerde ondernemingen krijgen slechts de kruimels die overschieten. Zo konden we vorige maand in de krant lezen dat TenneT Arcadis een tienjarig contract heeft gegund om de energietransitie in Duitsland te ondersteunen. TenneT bouwt in Duitsland extra capaciteit tussen het noorden, waar de wind waait, en het zuiden, waar de fabrieken staan. Vanaf 2030 moet duurzame elektriciteit stromen via de ‘Fulda-Main-Leitung’.

Maar waarom investeert TenneT in Duitsland? “Levenszekerheid is onze verantwoordelijkheid,” zo luidt het motto van

dit Nederlandse staatsbedrijf. Je zou denken dat TenneT zich dan richt op levenszekerheid in Nederland. Maar blijkbaar gaat Duitsland voor. Waarom?

Het zal geen toeval zijn dat de raad van commissarissen van het staatsbedrijf onder zijn vijf leden telt: de ex-baas van Siemens Nederland, de ex-baas van Shell Duitsland alsmede twee Duitse dames. En begin dit jaar zeiden de Duitsers nog, de meerderheid van de aandelen in TenneT te willen hebben.

Ja, Europese eenheid is heel mooi, maar de Duitsers willen voor hun energiezekerheid niet afhankelijk zijn van een Nederlands bedrijf. Omgekeerd zal Nederland niet afhankelijk willen zijn van Duitsland. Mij dunkt dat TenneT eerder gesplitst zal worden dan Air France-KLM. Misschien kunnen Nederlandse beleggers dan alsnog meedoen aan investeringen die in Nederland dringend noodzakelijk zijn.

PAUL FRENTROP
is expert op het gebied van corporate governance